

10/2764

7321
03.04.2018**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA**

Savunma görevini icra eden avukatların mesleki faaliyetlerine dair mevcut sorunlar OHAL ilanının ardından daha da çetrefil bir hal almış olup gözaltı, gözaltında darp, tutuklama gibi unsurların yansırı ilan edilen KHK'ler ile savunma görevlerine ilişkin getirilen kısıtlamalar aynı zamanda yurttaşın savunma hakkına da sirayet eder boyutlara ulaşmıştır. 5 Nisan Avukatlar Günü vesilesiyle avukatların maruz kaldıkları baskı ve sorunların neden-sonuçları ile birlikte alınacak önlemlerin tespiti amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz. 05.04.2018

Filiz KERESTECİOĞLU**HDP Grup Başkanvekili****İstanbul Milletvekili****Meral DANIŞ BEŞTAŞ****HDP Grup Başkanvekili****Adana Milletvekili**

GEREKÇE ÖZETİ

Savunma hakkının özdeşleştiği avukatlık mesleğinin savunma hakkının kullanıldığı insanlık tarihi kadar eski olduğu bilinir. Nitekim savunma hakkının bir temsilci aracılığı ile kullanılması avukatlık mesleğini yaratmıştır. Diğer yandan avukatlığın, hukukun gelişimine paralel olarak devamlı gelişen ve amacına uygun düzenlemelere ihtiyaç duyan bir meslek olduğu kuşku götürmemektedir.

Ancak Türkiye’de avukatlık mesleğinin gelişimi bir yana ülkede özensizce ve eksiklikler barındıran çok sayıda hukuk fakültesinin açılması mesleğin niteliğini zedelerken, mesleğin uygulanmasına yönelik tutum ve baskılar da işin tartışılması gereken ayrı bir boyutudur. Elbette avukatlık mesleğine dair sorunlar staj aşamasından mesleği icra aşamasına değin çok katmanlı bir biçimde seyretmektedir. Öte yandan yıllar içerisinde iktidarın yargıda kadrolaşma harekâtının nüvelerini verdiği ve OHAL keyfiyeti ile savunma hakkının kısıtlandığı bir ortamda avukatların durumu savunma hakkı bağlamında oldukça kritik bir düzeye varmıştır. Nitekim tutuklu gazeteciler ile başlayan süreç akademisyenler, öğrenciler, siyasetçiler, dokunulmazlıkları bulunan milletvekillerini içine almış ve tüm bunlara bir de “tutuklu avukatlar” eklenmiştir.

Ülkede artan baskı ortamının savunma hakkını ve dolayısıyla adil yargılanma hakkını da etkilediği baz alındığında avukatlık mesleğinin hak ettiği koşullara kavuşturulması önem arz etmektedir. Nitekim yargının en önemli bileşeni olan savunmanın yok sayılması hukuk devleti ilkesini de zedeleyen bir unsurdur.

GEREKÇE

Savunma hakkının özdeşleştiği avukatlık mesleğinin savunma hakkının kullanıldığı insanlık tarihi kadar eski olduğu bilinir. Nitekim savunma hakkının bir temsilci aracılığı ile kullanılması avukatlık mesleğini yaratmıştır. Diğer yandan avukatlığın, hukukun gelişimine paralel olarak devamlı gelişen ve amacına uygun düzenlemelere ihtiyaç duyan bir meslek olduğu kuşku götürmemektedir.

Ancak Türkiye’de avukatlık mesleğinin gelişimi bir yana ülkede özensizce ve eksiklikler barındıran çok sayıda hukuk fakültesinin açılması mesleğin niteliğini zedelerken, mesleğin uygulanmasına yönelik tutum ve baskılar da işin tartışılması gereken ayrı bir boyutudur. Elbette avukatlık mesleğine dair sorunlar staj aşamasından mesleği icra aşamasına değin çok katmanlı bir biçimde seyretmektedir. Öte yandan yıllar içerisinde iktidarın yargıda kadrolaşma harekâtının nüvelerini verdiği ve OHAL keyfiyeti ile savunma hakkının kısıtlandığı bir ortamda avukatların durumu savunma hakkı bağlamında oldukça kritik bir düzeye varmıştır. Nitekim tutuklu gazeteciler ile başlayan süreç akademisyenler, öğrenciler, siyasetçiler, dokunulmazlıkları bulunan milletvekillerini içine almış ve tüm bunlara bir de “tutuklu avukatlar” eklenmiştir. Geline aşamada savunma makamını temsil eden avukatların; yargı baskısı ile pasifize edilmeye ve görevlerini yaptırmamaya dönük bir tercih ile karşı karşıya oldukları açıktır. Hâkim ve savcıların tutuklanma tehdidi ile görev yaptığı, yüzlerce gazetecinin, siyasetçinin, milletvekilinin, akademisyenin, kamu emekçisinin cezaevinde olduğu bir ülke gerçekliğinde savunma da bu haksız gözaltı ve tutuklamalardan ayrı tutulmamıştır. Sayıları 500 civarında olduğu ifade edilen avukat hâlihazırda cezaevindedir. Asrın Hukuk Bürosu avukatlarının, Çağdaş Hukukçular Derneği avukatlarının ve dahi pek çok muhalif avukatın maruz kaldığı baskı ve tehdit aynı zamanda yurttaşların savunma hakkına da sirayet etmektedir. Hâlihazırda kapatılan Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Avukat Selçuk Kozagaçlı ile dernek üyesi Avukat Yaprak Türkmen bulundukları cezaevlerinde aylardır tek kişilik hücrede tutulmaktadırlar. Yine avukatların gözaltına alınmaları sırasında kolluk görevlilerinin uyguladıkları ters kelepçe, fiziki müdahale görüntüleri de tüm kamuoyunun malumudur. Tüm bu uygulamalar savunma hakkının ne denli büyük bir baskı altında olduğunu ifade etmektedir.

Avukatlar üzerindeki baskı aracı sadece gözaltı ve cezaevi tehdidi değil, OHAL ile gündeme gelen savunma görevlerine de ilişkindir. Örneğin CMK- 149. maddesine göre seçilen veya 150. maddesine göre görevlendirilen müdafî, hakkında bu maddede sayılan suçlar nedeniyle soruşturma ya da kovuşturma bulunması halinde müdafîlik görevini üstlenmekten yasaklanabilecektir. Yine KHK ile avukatların gözaltı işlemleri kolaylaştırılmış, avukat bürolarındaki aramalarda savcının bulunma zorunluluğu kaldırılmıştır. Bilgisayar ve kütüklerinin kopyalanması uzun sürecekse el konulabilmesi mümkün hale gelmiştir. Avukatların gözaltına alınmalarını kolaylaştıran düzenlemelerin yanı sıra duruşmalara katılmalarına dair kısıtlamalar, dosya üzerine konulan gizlilik kararları gibi uygulamalarla cezaevi dışında da avukatlar baskı altında tutulmak istenmektedir.

Oysa 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1'inci maddesinde yer aldığı biçimiyle *"Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder"* denilerek avukatlık mesleğinin *"yargının kurucu unsuru"* olduğu açıkça ifade edilmektedir. Yine buradan hareketle avukatın hukuki bilgi ve tecrübelerinin *"adalet hizmetine tahsisi"* ve böylelikle de adalete yardımcı olması hasebiyle *"yargısal bir görev"* ifa ettiği kuşkusuzdur. Bu bahisle savunmayı temsil eden avukatları içermeyen bir yargı ve yargılamadan söz edilemeyeceği açıktır. Aksi halde yani savunmanın devre dışı bırakıldığı bir yargılamanın baştan kadük olduğu da tartışmasızdır. Bu öncelikle adil yargılama hakkının bir gereğidir. Adil yargılanma hakkının uygulanması, korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi; bağımsız mahkemelerin olduğu kadar bağımsız avukatların da varlığına bağlıdır. Ancak ne var ki ilk çağlardan itibaren hür ve bağımsız olmasına önem verilen avukatların mesleki sorumluluklarının görmezden gelinmesi; adil yargılanma hakkı, savunma hakkı, silahların eşitliği ilkesi gibi temel kriterleri de zedelemektedir.

Tüm bu uygulama ve düzenlemeler; kuşkusuz avukatları susturmak ve "makul avukat" yahut "uyumlu avukat" konumuna getirerek hukuka aykırılıkları gizleme amacına hizmet etmektedir. Hükümetin "makul avukat" projeleri her alanda devam etmekte olup bir başka düzenleme de Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü'nün web sitesinde görüşe açılan *Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağının ilgili hükmünce "hâkime, gördüğü bir davada, davanın avukatını salondan ve bütün davadan uzaklaştırma yetkisi"* verilmesine ilişkindir. Yani avukatın bir disiplin suçu işleyerek duruşmanın

ertelenmesine yol açması halinde (takdir yetkisi duruşma hâkiminde olmak üzere) avukat salon dışına çıkarılırken o davanın da avukatsız devam ettirilmesi önerilmektedir. Kuşkusuz hükümetin tüm bu düzenlemeleri kendi güdülerinde, kendilerine memur edilen hâkim ve savcı ile eşgüdüm içerisinde çalışacak bir tür memur avukat tahayyülünün bir neticesidir. Ancak bu yöntemlerin bir diğer boyutu da yurttaşın savunma hakkının yok sayılması anlamına gelmektedir ki bu çok daha vahimdir.

Avukatların tutuklanması, tutuklanma tehdidi ile boyun eğdirme çabaları, hatta gözetiminde bulunan avukatlara ters kelepçe, darp gibi onur kırıcı muamelelerde bulunulması, KHK ile avukatların gözetimine alınma işlemlerinin kolaylaştırılmasının yanı sıra hâkimlere avukatı görevden men yetkisinin son derece hadsiz bir biçimde yaygınlaştırılması, hukuk devleti ilkesinden vazgeçildiğinin bir diğer ifadesidir. Savunma makamını temsil eden avukatlar, mevcut durumda hukuk ilkelerinin tek savunucusu ve gerçek adaletin yol göstericisi durumundadırlar. Bu nedenle avukatlara yönelik yargı baskısının mevcut hukuksuzlukların üzerini örtme çabası olduğu da açıktır. Savunma hakkının kısıtlanması ile hukuk dışı kararların artması muhtemel, bu kararların denetimden azade tutulacağı da aşîkârdır.

Bu itibarla parlamento çatısı altında savunmaya yönelik gözetim ve tutuklama operasyonları başta olmak üzere avukatlık mesleğinin ifa edilmesine ilişkin getirilen sınırlandırmaların bir bütün olarak değerlendirilmesi elzemdir. Zira savunma makamını temsil eden avukatlara yönelik bu uygulama ve düzenlemelerin aynı zamanda bireyin savunma hakkına ilişkin olduğu da unutulmamalı ve avukatların mesleklerini bağımsız bir biçimde ifa etmelerinin koşulları sağlanmalıdır. Bu nedenle bir meclis araştırması açılarak 5 Nisan Avukatlar Günü vesilesiyle avukatlar üzerindeki baskının boyutları; sebep ve sonuçları ile birlikte bütünlüğü değerlendirilmeli ve alınacak önlemler tespit edilmelidir.